

СЕКЦІЯ № 3

Тема дискусії: МОВНА СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ І КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР

*(Модератор – викладач кафедри філології та військового перекладу
Оксана СКИБА)*

Тематика: роль володіння іноземними мовами у процесі євроінтеграції України; упровадження Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR) у вивченні іноземних мов в Україні; академічна мобільність: значення іноземних мов для участі українських студентів і викладачів у європейських програмах; міжкультурна комунікація як ключовий компонент підготовки фахівців у європейському просторі; багатомовність як цінність ЄС і шляхи її розвитку в українській освіті; професійно орієнтоване вивчення іноземних мов у контексті євроінтеграційних процесів; вивчення європейських мов як засіб розширення участі України в культурних ініціативах ЄС; формування толерантності та міжкультурної компетентності через вивчення іноземних мов.

БАЧИНСЬКА Анна-Марія Михайлівна,
курсантка, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ, Україна)

АНДРЮЩЕНКО Кирило Сергійович,
курсант, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ, Україна)

Науковий керівник:

ГОЛОВКО Оксана Яківна,
старший викладач КРГМ, Національна академія Служби безпеки України (м. Київ, Україна)

В сучасних умовах глобалізації англійська мова виступає не лише універсальним засобом міжкультурної комунікації, а й інструментом формування академічного простору, заснованого на єдиних стандартах якості освіти, наукової мобільності та обміну знаннями [1]. Україна, прагнучи до інтеграції у європейський освітній та науковий простір, розглядає впровадження викладання англійською мовою (English-Medium Instruction – EMI) як один із ключових чинників академічної модернізації [2]. Така трансформація передбачає не лише лінгвістичні, а й культурно-інституційні зміни, що відображають стратегічний курс держави на євроінтеграцію [4].

Сучасні дослідження (Sercu, 2021; Nutmacher, 2022; ResearchGate, 2023) засвідчують, що EMI стає невід’ємною складовою інтернаціоналізації освіти в країнах Центральної та Східної Європи, зокрема й в Україні [1, 2, 8]. Відповідно до

положень Болонського процесу, до якого Україна приєдналася у 2005 році, університети мають забезпечити академічну мобільність, уніфікацію кваліфікацій та прозорість навчальних програм [7]. У цьому контексті англійська мова є засобом підвищення привабливості українських вишів для іноземних студентів і дослідників, а також способом представлення наукових результатів на міжнародному рівні [1]. Як підкреслює Державна служба якості освіти, саме англійські програми створюють умови для участі українських університетів у міжнародних проєктах, таких як Erasmus+ та Horizon Europe, що відкриває нові можливості для академічного обміну [6].

Викладання англійською мовою має низку очевидних переваг для української академічної спільноти. Воно сприяє розвитку міжуніверситетських зв'язків і підвищує мобільність як викладачів, так і студентів, забезпечуючи інтеграцію у світовий науковий дискурс [1]. ЕМІ допомагає розширювати наукову видимість результатів досліджень українських вчених, адже англійські публікації мають значно більший впливовий потенціал і цитованість [1]. Впровадження англійського викладання готує випускників до участі у європейському ринку праці, де англійська фактично є робочою мовою більшості професійних спільнот [2].

Разом із тим, процес переходу до ЕМІ супроводжується низкою об'єктивних і суб'єктивних труднощів. Серед головних проблем варто назвати недостатній рівень володіння академічною англійською мовою як у студентів, так і у викладачів, а також відсутність належної методичної бази для ефективного впровадження англійського навчання [8]. Згідно з дослідженням Д. Коваленка, у більшості українських університетів викладачі змушені поєднувати функції викладача і перекладача, що негативно позначається на якості подання матеріалу [3]. Водночас, створення адаптованих підручників і навчально-методичних матеріалів потребує значних ресурсів, яких у державних закладів освіти часто бракує [5]. Проблемним також залишається питання мовної ідентичності: частина академічної спільноти вбачає в ЕМІ ризик витіснення української мови з освітнього простору, особливо в гуманітарних науках [4].

Незважаючи на ці виклики, досвід провідних університетів України демонструє, що ЕМІ може бути успішним за умови комплексного підходу [3, 8]. Наприклад, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівська політехніка та Національний університет «Києво-Могилянська академія» впроваджують змішані формати викладання, коли базові дисципліни читаються українською, а профільні – англійською [3]. Така модель дозволяє зберегти баланс між національною мовною ідентичністю та потребами міжнародної інтеграції [4]. Як зазначає В. Андрушенко, «українська вища освіта має залишатися відкритою для світу, але не розчинятися в ньому» [4].

Моя думка полягає в тому, що ЕМІ є необхідним інструментом для прискорення європейської академічної інтеграції, проте його впровадження повинно бути поступовим і стратегічно виваженим [2, 7]. Перехід до англійського викладання має спиратися не лише на зовнішні вимоги, а й на внутрішню

готовність академічного середовища – мовну, культурну, психологічну [8]. Найважливішим завданням залишається формування двомовної академічної культури, в якій англійська слугуватиме засобом міжнародної комунікації, а українська – носієм національної наукової традиції [4]. Лише за таких умов ЕМІ може перетворитися з технічного засобу на справжній чинник модернізації освіти [1, 2].

В цьому сенсі необхідно розробити цілісну національну стратегію розвитку англійськомовного викладання, що передбачатиме системну мовну підготовку викладачів, фінансування навчальних матеріалів, обмінні програми та залучення міжнародних експертів до сертифікації ЕМІ-курсів [6, 7]. Паралельно потрібно впроваджувати програми підготовки студентів до академічного письма й комунікації англійською, що значно підвищить якість засвоєння навчального матеріалу [3, 8]. Важливо, також, створити інституційні механізми підтримки викладачів – тренінги, курси підвищення кваліфікації, професійні спільноти [6]. Участь України в програмах Erasmus+ та СЕЕРУС може стати платформою для обміну досвідом і формування нової академічної культури, заснованої на принципах відкритості та взаємності [6, 7].

Отже, викладання англійською мовою у вищих навчальних закладах України є не просто елементом модернізації освітнього процесу, а стратегічною складовою інтеграції у європейський академічний простір [1, 2, 4]. ЕМІ формує нову освітню ідентичність, що поєднує європейські стандарти якості з українською культурною самобутністю [4]. Його успіх залежить від здатності держави, університетів та викладацької спільноти узгоджено діяти в напрямі створення конкурентоспроможної, відкритої та багатомовної системи освіти, яка не лише відповідає вимогам часу, а й формує майбутнє європейської України [5].

Список використаних джерел

1. Sercu, L. English-Medium Instruction and Internationalization of Higher Education: European Perspectives // *European Journal of Higher Education*. 2021.
2. Hutmacher, W. *Language Policy and University Integration in Eastern Europe*. Springer Academic Press, 2022.
3. Коваленко, Д. Викладання англійською у вищій школі України: виклики та перспективи. *Вища школа*. 2021. № 4. С. 17–25.
4. Андрушенко, В. Мовна політика в контексті євроінтеграційних процесів. *Філософія освіти*. 2022. № 2. С. 9–16.
5. Learning and School Reforms Continue in Ukraine Despite War Challenges. *The World Bank*. 2025. URL: <https://www.worldbank.org>.
6. Erasmus+ Project Database and Impact Reports. *National Erasmus+Office in Ukraine*. 2024. URL: <https://erasmusplus.org.ua>.
7. Language Education Policy Profile: Ukraine. *Council of Europe*. 2023. URL: <https://www.coe.int>.
8. English as a Medium of Instruction in Ukrainian Higher Educational Practices: Challenges and Suggestions. *ResearchGate*. 2023. URL: <https://www.researchgate.net>.